

**Wyrok z dnia 4 kwietnia 1995 r.
I PRN 4/95**

Uprawnienie do odprawy na podstawie art. 23 ust. 1 w związku z art. 23 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 3, poz. 19 ze zm.) przysługuje mianowanemu nauczycielowi, który stał się trwale niezdolny do wykonywania pracy w pełnym wymiarze, chociaż zachował zdolność do jej wykonywania w niepełnym wymiarze czasu pracy (zajęć).

Przewodniczący SSN: Maria Mańkowska, Sędziowie SN: Józef Iwulski, Walerian Sanetra (sprawozdawca),

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 4 kwietnia 1995 r. sprawy z powództwa Krystyny K. przeciwko Specjalnemu Ośrodkowi Szkolno-Wychowawczemu w L. o odprawę rentową, na skutek rewizji nadzwyczajnej Rzecznika Praw Obywatelskich [...] od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 24 lutego 1994 r. [...]

u c h y li ł zaskarżony wyrok i o d d a li ł rewizję strony pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Lubaniu z dnia 15 kwietnia 1993 r.,[...].

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 15 kwietnia 1993 r., [...] Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Lubaniu zasądził od strony pozwanej - Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w L. na rzecz powódki Krystyny K. kwotę 10.084.600 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 16 marca 1993 r. z tytułu odprawy rentowej przysługującej jej na podstawie art. 28 ust. 1 w związku z art. 23 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 3, poz. 19 ze zm.) w związku z tym, że w chwili rozwiązania z powódką stosunku pracy była ona trwale niezdolna do wykonywania zawodu nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć.

Od tego wyroku pozwany - Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w L., wniósł rewizję argumentując, że powódka wystąpiła ze służby na jej własne i kategoryczne żądanie, a zatem, zdaniem pozwanego, nie przysługiwała jej odprawa określona w wymienionych przepisach.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu uznając, że rewizja jest zasadna, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że powództwo Krystyny K. oddalił. Zdaniem Sądu rewizyjnego powódka zarówno w czasie rozwiązania stosunku pracy, jak i wyrokowania, była trwale niezdolna do wykonywania pracy tylko częściowo i mogła świadczyć pracę w ograniczonym wymiarze. W związku z tym, Sąd I instancji zasądzając na rzecz powódki odprawę, naruszył, zdaniem Sądu rewizyjnego, przepisy Karty Nauczyciela.

Wyrok Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rewizją nadzwyczajną zaskarżony został przez Rzecznika Praw Obywatelskich, który zarzucił mu rażące naruszenie art. 390 § 1 k.p.c. w związku z art. 28 ust. 1 i art. 23 ust. 1 pkt 3 Karty Nauczyciela, a

ponadto naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej.

Rewidujący podniósł, że Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wydał orzeczenie reformatoryjne, zarzucając [...] Sądowi I instancji naruszenie przepisów prawa materialnego w sytuacji, gdy Sąd ten dokonał prawidłowej oceny materiału dowodowego i zasadnie przyjął, że w stosunku do powódki miał zastosowanie przepis art. 28 ust. 1 w związku z art. 23 ust. 1 pkt 3 Karty Nauczyciela. Stosownie bowiem do wyraźnego brzmienia przepisu art. 23 ust. 1 pkt 3 Karty Nauczyciela, stosunek pracy z nauczycielem mianowanym rozwiązuje się w razie orzeczenia przez komisję do spraw inwalidztwa i zatrudnienia trwałej niezdolności nauczyciela do pracy w pełnym wymiarze zajęć na zajmowanym stanowisku. Niezdolność do pracy musi być więc trwała i dotyczyć pełnego wymiaru zajęć na zajmowanym stanowisku.

Dla zastosowania tego przepisu jest rzeczą obojętną, czy i w jakim stopniu nauczyciel zachował częściową zdolność do wykonywania pracy. Decydujące jest to, że utracił on zdolność do wykonywania pracy w pełnym wymiarze, przy czym jeżeli brak tej zdolności ma charakter trwały, spełnione zostają warunki do rozwiązania z nauczycielem stosunku pracy na podstawie powołanego przepisu. Analogiczny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w nie publikowanym wyroku z dnia 18 stycznia 1990 r., I PRN 39/89. Według tego wyroku, "za trwale niezdolnego do pracy w pełnym wymiarze zajęć na zajmowanym stanowisku w rozumieniu art. 23 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 3, poz. 19 ze zm.) należy uznać także nauczyciela, który stał się trwale niezdolny do wykonywania pracy w pełnym wymiarze, chociaż zachował zdolność do jej wykonywania w niepełnym wymiarze".

W wypadku, kiedy u podstaw rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem mianowanym leży stwierdzenie jego trwałej niezdolności do wykonywania pracy w pełnym wymiarze na zajmowanym stanowisku, nabywa on, także w przypadku kiedy formalnie rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło w wyniku porozumienia stron, prawo do otrzymania odprawy w wysokości określonej w art. 28 ust. 1 Karty Nauczyciela. Nie ma przy tym znaczenia, że nauczyciel, zachowując częściową zdolność do pracy, mógł kontynuować tę pracę w ograniczonym wymiarze. Przesłanką decydującą o powstaniu po stronie nauczyciela prawa do otrzymania odprawy jest rozwiązanie stosunku pracy na podstawie ustalenia, że jest on trwale niezdolny do wykonywania pracy w pełnym wymiarze.

Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich, zajmując odmienne stanowisko Sąd rewizyjny naruszył w sposób rażący przede wszystkim art. 390 § 1 k.p.c. oraz przepisy art. 23 ust. 1 pkt 3 i art. 28 ust. 1 Karty Nauczyciela.

W jego ocenie w rozpoznawanej sprawie naruszony został także ważny interes Rzeczypospolitej Polskiej przez pozbawienie obywatela prawnej ochrony w zakresie realizacji uprawnienia wyraźnie przewidzianego ustawą, zwłaszcza że Sąd rewizyjny zmienił prawidłowe orzeczenie Sądu I instancji. Interes Rzeczypospolitej polega zaś niewątpliwie na tym, by zgodne z prawem wyroki nie były bezzasadnie zmieniane orzeczeniami wyższych instancji. Ponadto, według skarżącego, uwzględnienie niniejszej rewizji będzie miało niewątpliwie szersze znaczenie dla kształtowania prawidłowego orzecznictwa na tle powołanych przepisów Karty Nauczyciela.

Zaskarżone orzeczenie Sądu narusza także prawa obywatelskie, gdyż niesłusznie pozbawia obywatela zagwarantowanych ustawowo świadczeń i to w sytuacji, gdy przyznanie uprawnienia ma szczególne uzasadnienie społeczne (niezawiniona utrata

zdolności do pracy).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty rewizji nadzwyczajnej są zasadne. Za trafną należy przy tym uznać ocenę Rzecznika Praw Obywatelskich, iż przy rozstrzygnięciu rozpatrywanej sprawy przez Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych doszło do naruszenia interesu Rzeczypospolitej Polskiej. Sąd ten zmienił prawidłowe rozstrzygnięcie Sądu Pracy w następstwie błędnego odczytania przepisu art. 23 ust. 1 pkt 3 Karty Nauczyciela. Uznał on bowiem, że "stan zdrowia powódki obecnie jak i w dacie ustania zatrudnienia nie uległ zmianie i zarówno w miesiącu kwietniu 1992 r., jak i obecnie powódka była trwale częściowo niezdolna do wykonywania zawodu nauczyciela" i na tej podstawie stwierdził, iż odprawa przewidziana w art. 28 ust. 1 Karty Nauczyciela jej nie przysługuje. W istocie więc Sąd ten jednocześnie uznał [...], że przepis art. 23 ust. 1 pkt 3 Karty Nauczyciela dotyczy rozwiązania stosunku pracy z mianowanym nauczycielem z powodu trwałej i całkowitej niezdolności do pracy na zajmowanym stanowisku, z wyłączeniem przypadków, w których niezdolność do pracy na zajmowanym stanowisku jest tylko częściowa (choć trwała), co jednakże nie zostało wyrażone przez ustawodawcę w tym przepisie. Wyraźnie Sąd ten w uzasadnieniu swojego wyroku akcentuje, że powódka była i jest niezdolna do wykonywania pracy zawodowej tylko częściowo i na tej podstawie przyjmuje, że odprawa się jej nie należy. Tymczasem zgodnie z brzmieniem art. 23 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 28 ust. 1 Karty Nauczyciela odprawa przysługuje nauczycielowi nie tylko wtedy, gdy trwała niezdolność do wykonywania pracy na zajmowanym stanowisku polega na tym, iż w ogóle on pracy tej nie może świadczyć, jak i na tym, że jest w stanie wykonywać ją tylko w ograniczonym "wymiarze zajęć", gdyż również ten przypadek mieści się w zakresie pojęcia "niezdolności do pracy w pełnym wymiarze zajęć".

Wynika stąd, że rozstrzygnięcie Sądu rewizyjnego pozostaje w jaskrawej sprzeczności z jednoznacznym (w istotnym dla sprawy zakresie) brzmieniem przepisów regulujących odprawy przysługujące mianowanym nauczycielom w związku z rozwiązaniem stosunku pracy. [...]

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 422 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

=====